

Josep Pere Peyró

La vida lluny dels poetes

Paraula de dramaturg 5

vie la cultura

- © dels textos: Josep Pere Peyró
© de la fotografia de la portada: J. Benassar
© d'aquesta edició: Conselleria d'Educació i Cultura
Direcció General de Cultura
© del disseny de la col·lecció: Xesca Comas

Assessorament lingüístic: Direcció General de Política Lingüística

Maig 2010

Alfons el Magnànim 29
07004 Palma (Mallorca)

DL XXXXX

Impress a Impremta Goya (Lloseta)

Som estranys del nostre present. Entenc el present com una conseqüència del passat i una intuïció del futur. Qui som, qui hem estat i qui serem són qüestions que escapen a la nostra comprensió. I això és més evident quan la gran història entra, anònima, en la tranquil·la existència dels que habitem els ravals, allunyats dels centres que provoquen els canvis de la nostra existència.

Podem percebre els signes de les grans catàstrofes? Avui vivim una gran crisi que serà motiu d'estudi i interpretació de llibres encara no escrits, i no podem albirar les conseqüències que tindrà en l'avenir del nostre món. De fet, el món ja ha canviat, però nosaltres ens comportem com si ho ignoréssim. I és veritat, ho ignorem. De la mateixa manera que el meu padrí, propietari d'una tenda en un petit poble mallorquí, venia hams i canyes a Otto Skorzeny, oficial nazi, home proper a Hitler i executor del pla que alliberà Mussolini.

Per mi, el teatre és un petit laboratori on treballar a escala la complexitat de la nostra existència. Un lloc —ho deia fa molts anys en una entrevista publicada a la revista *Pausa*, de la Sala Beckett de Barcelona— «de revelació d'allò que és ocult en les persones i les coses». Un espai per reconèixer el present carregat de passat i imaginar un possible futur. El laboratori del qual parlo, l'escena, no és un lloc tancat on presentar

uns personatges fossilitzats i unes accions sacralitzades. Per mi, el teatre és un espai viu on s'actualitzen constantment els fets i es revisa l'escriptura.

La vida lluny dels poetes s'estrenà al febrer de 2009 i les representacions que se n'han fet m'han donat l'oportunitat de revisar i reescriure el text de manera que, si a la primera versió hi havia un desig d'experimentació formal sobre els mecanismes de la repetició com a metàfora de la intromissió de la realitat en l'imaginari, en aquesta segona versió l'accent vol situar-se en la funció de la «creació», de l'efecte terapèutic de la dramatització. Algú entra en una obra de teatre per tancar un passat tràgic i obrir una esperança al futur, tot transformant un acte de venjança en una descoberta d'amor:

«Quan la vida és lluny dels poetes, cap llum assenyala el camí, cap far alerta del perill; la humanitat s'endinsa en una nit fosca i se'ns fa impossible reconèixer el mal. Però els poetes tornen i l'art, la creació, recupera el sentit més profund: és qualche cosa més que una mercaderia en un aparador, o una excusa perquè la política manifesti el seu poder i la societat llueixi entretinguda. Els nostres poetes tornen per ser degenerats, llibertins i febles, i la seva veu ens manté desperts, i tornem a estimar.»

Josep Pere Peyró

La vida lluny dels poetes es va estrenar al Teatre
Bartrina de Reus el 5 de febrer de 2009

Autor i director

Josep Pere Peyró

Intèrprets:

ANNA BACHMAYER
JOSEPH BACHMAYER
MARTA STRAUSS
MARTIN STRAUSS
HANS SCHULZ
FRANZ ZIEREIS
INTRÚS
AUTOR

Núria Hosta
Blai Llopis
Iolanda López
Oriol Aymat
Martí Peraferrer
Carles Bigorra
Joan Massotkleiner
Lluís Colom

DISSENY I CONSTRUCCIÓ ESCENOGRAFIA

Jordà Ferrer i La Invenció

VESTUARI

Antònia Marquès

DISSENY IL·LUMINACIÓ

La Invenció

DISSENY GRÀFIC

Guillem Cardona

FOTOGRAFIA

Laia Roviras i Xabier Mendiola

COORDINADOR TÈCNIC I REGIDORIA

Xavier Caballé

PRODUCCIÓ EXECUTIVA

Anna Victori

AJUDANT DE PRODUCCIÓ

Blanca Fuertes

AUTOR I DIRECTOR

Josep Pere Peyró

Producció: Centre d'Arts Escèniques de Reus, Teatre Principal de Palma, Centre d'Arts escèniques de Terrassa, Centre d'Arts escèniques de Salt / Girona i La Invenció. Subvenciona, ICIC – Generalitat de Catalunya.

PERSONATGES

ANNA STRAUS, de soltera Bachmayer, 50 anys.
Viuda de Friedrich Von Strauss, heroi de la Primera Guerra Mundial, caigut en combat el 5 de novembre de 1918 a la segona batalla del Marne.

MARTA STRAUSS, 20 anys, filla de Anna Bachmayer.

MARTIN STRAUSS, 20 anys, germà bessó de Marta.
Autista. Virtuós del violoncel.

JOSEPH BACHMAYER. 43 anys. Germà de Anna.
Pintor format a l'Escola de les arts Aplicades de Berlín. Simpatitzant del grup dadaista on coincidí amb Grosz. Declarat antinazi.

HANS SCHULZ, 45 anys, coronel de l'exèrcit alemany, doctor en química per la universitat de Munic.

FRANZ ZIEREIS, 35 anys comandant de la SS.

INTRÚS, 40 anys.

AUTOR, 30 anys.

PRIMER ACTE

U

Primavera de 1935. Un entarimat circular de quatre metres de diàmetre representa un mollet d'un llogaret de la costa mallorquina. Fa un tarda de sol i la família Bachmayer s'ha reunit per prendre el te i per gaudir dels primers dies de bon temps. Marta dorm en una chaise longue, el seu germà toca una suau melodia amb el violoncel i la mare, Anna Bachmayer, es desplaça nerviosa de cap a cap del mollet. Els tres personatges van mudats per a una celebració i la seva pulcritud contrasta amb la brutícia del vestuari de Joseph Bachmayer, que delata el seu caràcter deixat i bohemí.

L'espai i els personatges, el seu vestuari, els maquillatges, la il·luminació: tota l'escena ens ha de recordar una pintura. Les cares blanques dels personatges, l'escena quasi estàtica, els moviments dels actors, la situació en l'espai i la relació que crea: tot s'allunya de la realitat. La visió és la d'un quadre que cobra vida.

JOSEPH (*albirant l'horitzó d'un mar encalmat, beu, assaborint-lo, el licor d'una copa*): Ens volen fer creure que la bellesa és una revelació, Martin. Però no ho és. En la bellesa, com en totes les manifestacions de la natura, no hi ha revelació, hi ha composició i l'atzar n'és l'autor. Un núvol

s'obre, un raig de llum fa camí fins al mar amb una inclinació determinada i les lleis de la reflexió i la refracció fan que el teu ull percebi aquesta casualitat com un camí esmaragdat que es perd en l'horitzó. La visió ha durat uns segons, però tu has tingut la sensació que algú obria una porta a l'eternitat, Martin. Però l'eternitat no és res: una combinació de lleis físiques que crea una emoció. La natura, com la pintura, com aquesta música que toques, és un engany, Martin. Nosaltres, els artistes, entonem el cant de la sirena que entabana els navegants. Però som honestos. Als nostres espectadors els diem: això no és vida, és art.

(Pausa.)

Tant de bo els polítics també ho fossin. La pàtria és el raig de llum, unes fronteres que de tant en tant uns exèrcits mouen d'aquí cap allà, i el patriotisme, la identitat dels febles. Ton pare fou un patriota, un heroi de la Gran Guerra, i què en tragué, de tot això? Va morir jove i ni pogué assistir al vostre naixement, tan ocupat com estava liquidant els enemic de la pàtria. No vulguis ser pilot, Martin. Sigues artista com el teu oncle. I si ets degenerat, millor: així t'expulsaran de la pàtria igual que a mi. Que se la mengin amb patates, la seva pàtria. Nosaltres som custodis del secret de la bellesa, Martin: la composició.

ANNA: I vinga filosofar. Dotze anys de xerrameca.
Dotze anys de predicar. Què se n'ha fet, d'aquell

discurs brillant? Que se n'ha fet, del jove geni ple de promeses? Aquí el tenim. Predicant al desert. Qui t'escolta, Joseph? Quina hora és?

JOSEPH (*ignorant-la*): Què vols fer, Martin? Digue'm què vols, Martin. El teu oncle farà el que tu diguis. Què vols?

(*MARTIN continua tocant, aliè a les demandes de l'oncle. La seva concentració, el seu estat fan sospitar que hi ha alguna cosa que no va bé.*)

ANNA (*sarcàstica*): Dignes-li, Martin. Parla amb el teu oncle. Explica-li. Què vols fer? Què vols fer, Martin? (Pausa. Continua, irònica:) Res! No diu res! Ni una paraula! Que estrany! Un noi tan sociable... I si el Martin no diu res, deu ser que tant li fa. Prou de comèdia. Dignes, què faràs tu, Joseph? Què vols fer?

(*Pausa.*)

Quina hora és?

JOSEPH: Com m'agradava. La música, els cabarets, el licor i els cigars... Pintàvem. Érem lliures

ANNA: La devaluació, la inflació, la misèria... De quina llibertat em parles? Jo tenia dos nens. Quina llibertat et dóna tot això? Eres una criatura, Joseph. Encara ho ets. Què vols fer, Joseph? Perquè jo ja en tinc prou, del teu món de merda. Vull tornar. Quina hora és?

(*Un peix volador salta sobre el mollet.*)

DOS

Novembre de 2007. Del teler baixa un cilindre que amaga el mollet, transforma l'espai i converteix la marina de l'escena anterior en un paisatge urbà. Ara tot ens acosta al present. La realitat d'aquesta escena ha de contrastar amb l'artifici de l'anterior. Al voltant d'aquest gran element escenogràfic, que pot representar l'escultura d'una plaça dura d'una ciutat o la columna d'un gratacel, giren dues cintes mecàniques circulars. El moviment de les cintes permetrà dinamitzar l'escena de tal manera que els personatges, adoptant una posició estàtica, o bé es desplaçaran o bé, caminant en sentit contrari al de la cinta, crearan una sensació de moviment tot restant al mateix lloc. La cinta fa referència a les escales mecàniques d'una estació de metro o de tren o a la cinta transportadora del passadís d'un gran edifici. Representa l'element mecànic en oposició als elements naturals de la primera escena: aigua, llum, vent, fusta. L'AUTOR gira per la corona interior.

AUTOR (parlant pel telèfon mòbil, pacient): No et podré pagar... Em sap greu... Sí... Sí... T'havia promès que a final de mes... No puc... No puc... De veritat que no puc... Si pogués et pagaria. No m'han pagat... No, no m'han pagat... No, no m'han pagat... No, no em pagaran... No et puc pagar... No m'han pagat... No m'han pagat... No et puc pagar...

No puc... No puc... Et pagaré... Et pagaré quan em paguin... No puc... No puc...

(Pausa. L'AUTOR escolta. Per la corona exterior, en la penombra, apareix un home. La seva presència passa inadvertida a l'AUTOR; de fet, la seva presència passa inadvertida al món. És fora del món, i quan hi entra és invisible a la mirada dels altres. Emparcat en la seva invisibilitat, estudia amb atenció L'AUTOR.)

AUTOR *(contenint la ràbia)*: No et puc pagar... Em sap greu... Sí... Sí... T'havia promès que a final de mes... No puc... No puc... De veritat que no puc... Si pogués et pagaria. No m'han pagat... No, no m'han pagat... No, no m'han pagat... No, no em pagaran... No et puc pagar... No m'han pagat... No m'han pagat... No et puc pagar... No puc... No puc... Et pagaré... Et pagaré quan em paguin... No puc... No puc... Quan em paguin... Quan em paguin... M'havien de pagar, però no m'han pagat...

(Pausa. L'AUTOR escolta. L'home invisible voldria intervenir; cridar l'atenció de L'AUTOR. La seva inseguretats li fa perdre les ocasions, la seva invisibilitat dissimula els seus fracassos.)

AUTOR *(rabiós, cridant)*: No et puc pagar. No puc. No puc. Si pogués et pagaria. No m'han pagat. No m'han pagat. No m'han pagat. No em pagaran. No

et puc pagar. No m'han pagat. No m'han pagat. No
et puc pagar. No puc. No puc. Et pagaré. Et pagaré
quan em paguin. No puc. No puc. Quan em paguin.
Quan em paguin. M'havien de pagar, però no
m'han pagat. No m'han pagat! (*Pausa. Pel mòbil:*)
Em pots deixar qualche cosa? T'ho tornaré.

TRES

Sona el violoncel de MARTIN. Llum. Puja el cilindre i apareix el mollet dels Bachmayer minuts després de l'escena u. MARTA té el peix dins un poal amb aigua de mar. El mira, hi juga.

ANNA (*a ningú*): Sóc una mala mare? He estat una mala mare per als meus fills?

MARTA (*amorosa*): No ets una mala mare.

ANNA (*a JOSEPH*): Saps el sacrificis que he fet. M'he entregat a ells en cos i ànima. He renunciat... a tot. Es pot dir que he renunciat... Vaig renunciar a tot per ells.

JOSEPH: I t'ho agrairan.

ANNA: No vull el seu agraïment. Vull la seva felicitat, Joseph. Vull que tinguin una vida... Vull que coneguin qualque cosa més que el que han conegut fins ara...

JOSEPH: No et basta amb el que tens aquí?

ANNA: Què tenim, aquí? M'ho vols dir? Què tenen, aquí?

(*Pausa.*)

Quina hora deu ser?

(*MARTA agafa el peix i el treu de l'aigua. El peix lluita per alliberar-se. MARTA el domina. El peix s'ofega, boqueja. MARTA no s'inquieta. Té la curiositat d'una nena que mutila una formiga amb un garrot. És un joc cruel i silent.*)

MARTA: Somiava en el porc que ahir van matar a ca madò Antonina. Alguna cosa me'n recordava els xiscles.

JOSEPH: M'estimo més l'agonia d'un animal que mor al camp que el soroll de la maquinària dels escorxadors de Kufstainer Strasse. Aquí tothom que menja carn sap el significat d'una mort. Tothom sap d'on ve l'embotit que menja. Demana-li, a un dels joves de l'Union Klub que tant agraden a ta mare, de quina part de l'animal surt la mitjana.

(MARTA deixa anar el peix dins el poal. El reanima.)

MARTA: Amb qui em vols casar aquesta vegada, mare?

ANNA: Amb qui et convingui. I deixa estar el peix, quan arribin pudiràs. Mira com tens el vestit. Arregla't! Vull que tinguis la mateixa sort que vaig tenir amb ton pare: un home honest, valent, responsable, patriota, compromès...

MARTA *(imitant-la)*: Honest, valent, patriota, compromès, ari i de bona família.

JOSEPH: La indústria és incompatible amb el misteri, Martin. Els eclipsis de sol crearen una religió, i aquesta religió sostingué tota una civilització i el seu art. Quin art inspira una cadena de muntatge, Martin? Diuen que la passió de la nova Alemanya és l'arquitectura. Però l'arquitectura dels nazis no té res a veure amb les catedrals de la maçoneria, Martin. Res a veure. Els nazis aixequen els seus edificis sobre les lleis geomètriques; els maçons,

sobre el misteri...

ANNA (a JOSEPH): És hora de tornar. Podem tornar si tu hi poses una mica de la teva part...

JOSEPH: Per què hauria de tornar? Jo no vull tornar. Estic bé aquí.

ANNA: Jo m'ofego. Compliran vint anys d'aquí a cinc mesos i vull celebrar-ho allà. Farem una gran festa. Convidarem joves de la seva edat, tindran regals, ballaran, anirem al teatre, rebrem a casa i serem rebuts pels nostres amics.

JOSEPH (assenyala MARTIN): I ell s'estarà com un estaquirot palplantat enmig de tota aquesta juvenesa que passeja els seus uniformes endomassats. I si es porta bé i no té cap atac dels seus, ni es caga ni es pixa a sobre, potser no el baldaran, i a mi, amb una mica de sort, només em ficaran la porra pel cul mentre canten una ària de Die Götterdämmerung en si bemoll. Vaig marxar per salvar la vida i ara vols que torni a la boca del llop?

ANNA: Oh, Déu meu! Ja hi som amb la cançó de sempre: «Pobre de mi, jo era un geni, m'ho han pres tot, bla, bla, bla...» Prou de plorar. Van prohibir els teus quadres, i això és tot. Tres dies a la presó i prou!

(Pausa.)

Quina hora deu ser?

(Pausa.)

Moltes vegades he pensat que tot això t'ho vas inventar per aconseguir que vingués amb tu.

JOSEPH: Com pots dir...! Com pots ser tan estúpida!

Tu hi eres. Vas veure com cremaven... Vas veure com... Les detencions... Com pots dir que... (Treu una carta de la butxaca.) Té la carta de la Frederica: Philipp exiliat a París; Cristoph a Roma; August mort; Viktor mort; Fritz viu a Frankfurt però li han prohibit exposar, està tan espantat que no gosa sortir de casa; Franz, Gustav i Eugen fa tres anys que són als camps de treball. I tu vols que torni!

ANNA: No et passarà res. Estic segura que podré col·locar-te en un bon lloc. Mira el germà de la Gertrude...

JOSEPH: Al germà de la Gertrude no l'han condemnat per degenerat: ni com a pintor, ni com a marieta. A mi sí.

ANNA: I aquí ho tens millor? Els deutes ens mengen, ningú accepta més quadres, la gent vol diners i els nens, quan vas pel carrer, t'apedreguen. Ens proposen una vida molt millor, només cal que t'esforcis una mica...

JOSEPH: I que pinti àguiles imperials estrangulant a cops d'urpa la serp dels enemics de la pàtria al galop d'una valquíria. T'has tornat boja, Anna?

ANNA: Pinta allò que ens permeti gaudir d'una vida tranquil·la amb els nostres.

JOSEPH: Els nostres?

ANNA: Sí, la nostra gent. La gent de la nostra classe. La gent que té una vida normal. La gent que té fills que es casaran amb la meva filla. La gent que ha

fundat institucions perquè en Martin hi pugui viure així com viu, sense que això sigui una condemna per a nosaltres.

JOSEPH: Una condemna?

ANNA: No l'entenc... No entenc el meu fill... Vint anys de vida i ni una emoció, ni un gest amorós. No té veu, no té sentiments, no té res... Ni sent, ni pateix... I jo no el puc ajudar.

JOSEPH: Què dius, Anna? Que no el sents? Escolta com toca! Com podria tocar així si no sentís res?

ANNA: Fa música igual que es passa tot el dia en un racó movent el cap. Saps què en diu el metge: no té remei... No vull que sigui el boig del poble ni un dia més, Joseph. Vull ingressar-lo en un sanatori. Ja ho he consultat i n'hi ha un que...

JOSEPH: Ni una paraula més. El Martin no ingressarà enlloc.

ANNA: No, aquesta vegada no callaré...

JOSEPH: Prou!

(MARTA estreny el peix amb les mans. La pressió li rebenta les brànquies i treu la budellada ensangonada per la boca. El rostre de la jove no expressa crueltat, ni fàstic. És curiositat, una curiositat que transforma la mort de l'animal en un acte innocent, ple d'ingenuïtat. MARTIN para de tocar. ANNA s'adona del que fa MARTA.)

ANNA: Marta!

QUATRE

Tardor de 2007. Dies després de l'escena dos. Per un costat apareix l'AUTOR girant per la corona interior. Simètricament oposat apareix un home que volta sobre la corona exterior: és l'INTRÚS. Entre els dos, el gran cilindre: no es veuen. L'INTRÚS marca un número al mòbil. Sona el telèfon de l'AUTOR.

AUTOR: Digui.

(Pausa.)

Sí...?

(Pausa.)

INTRÚS: És vostè l'autor d'Els vius?

AUTOR: Sí...?

INTRÚS: És vostè l'autor d'Els vius?

AUTOR: Sí, sóc l'autor d'Els vius.

(Pausa.)

INTRÚS: Vostè no em coneix, jo he llegit la seva obra.

(Pausa.)

AUTOR: Sí...?

INTRÚS: Vostè no em coneix, jo he llegit la seva obra.

(Pausa.)

AUTOR: Ja. Així que va ser vostè. Ja som dos.

(Pausa.)

I jo no sóc l'altre.

(Pausa.)

Era una broma.

(Pausa.)

INTRÚS: Vull proposar-li una feina.

(Pausa.)

AUTOR: Quina feina?

INTRÚS: Té a veure amb la seva obra.

AUTOR: Ja. Hi ha diners?

(Pausa.)

INTRÚS: No ho havia pensat.

(Pausa.)

AUTOR: Ja... I si ho pensa, hi ha diners?

INTRÚS: N'hi podria haver.

(Pausa.)

AUTOR: Ja... N'hi podria haver... Estem parlant de...?

INTRÚS: Els diners no són importants.

(Pausa.)

AUTOR: Però no són importants perquè no n'hi ha, o perquè n'hi ha molts?

(Pausa.)

INTRÚS: No són importants.

AUTOR: Podries avançar-me un pagament?

INTRÚS: Però encara no t'he dit què has de fer.

(Pausa.)

AUTOR: No, no m'ho has dit, però... podries pagar-me un avançament?

CINC

JOSEPH (*irònic*): El geni... Qui sap què és un geni? La història, Martin. Els genis els fa la història i els idiotes el present. Basten dos minuts per reconèixer la ignorància i són necessàries tres generacions per descobrir el geni. Hi ha un pensador, molt del gust dels nazis, que vol que ens imaginem que tot torna, que tot es repeteix ad infinitum, Martin. Si és així, paga la pena que allò que es repeteix sigui vital, diu l'imbècil. Tu ho entens, Martin? No, veritat? Doncs jo tampoc. Això ho dius tu, Martin, o ho dic jo, i ens tracten de purs, però ho diu un imbècil admirat per altres imbècils i és una genialitat. Quina estupidesa. Hi ha el temps, Martin. Qui ha inventat el temps? Si això fos com diu aquell, el temps no existiria, Martin. I ara no em surtis amb Kant, Martin. Kant era un altre imbècil. També els agrada molt, als nazis. Kant! I és dens com una mala cosa, Martin. Tots els imbècils són densos com una mala cosa. S'indigesten, Martin. Et fan una bola aquí, al cervell, i te l'obturen de manera que no pots anar ni endavant ni endarrere, Martin. I com els agrada, als imbècils, indigestar-se i començar a deixar anar flatulència mental, Martin. Perquè tot això del retorn etern i la crítica de la raó pura són flatulències mentals, Martin. Coses d'alemanys.

ANNA (*simultàniament al monòleg de Joseph*): Marta,

necessito parlar amb tu molt seriosament. (A JOSEPH:) Si us plau, que pari de tocar, tinc el cap a punt d'explotar.

(JOSEPH frena l'arquet de MARTIN. Aquest comença un moviment repetitiu, endavant i endarrere.)

MARTA: Què passa? Per què estàs tan seriosa?

ANNA: Tenim poc temps, són a punt d'arribar... El mariscal ens vol amb ell a Berlín.

MARTA *(sorpresa)*: A nosaltres? *(Mira el seu oncle.)*
A tots?

ANNA: Sí, a tots.

MARTA *(explosió d'alegria)*: No m'ho puc creure!
(Pausa.)

Anirem a Berlín...?

(Pausa.)

A la fi coneixeré Berlín, oncle. Ja no caldrà que m'expliquis com és. Sí, anem-hi, anem-hi! Quan marxem?

(Pausa.)

ANNA: Si hi anem ens hi quedarem.

MARTA: Què?

ANNA: Estem convidats als homenatges dels herois de la guerra. Nosaltres ocuparem un lloc al costat dels Göring. Saps com s'estimava el pare des que en fou l'instructor. Ens vol a nosaltres i als Richtoffen.

MARTA: I quan tornarem?

ANNA: No tornarem. Si hi anem ens hi quedarem a

viure. El senyor Speer ens ofereix la seva casa a Schwanenwerder; ell viu a la ciutat.

MARTA: A *Schwanenwerder*?

ANNA: És un lloc molt maco, Marta. Dels millors.

JOSEPH: Ja ho pots ben dir. Era dels Roschild, com la resta de mansions que ara són dels nazis.

ANNA: Marta, què me'n dius? Podries anar a la universitat com tantes altres noies. Què me'n dius? Tindràs tot el que vulguis: formació, esports, sortiràs a les nits, aniràs a restaurants, teatres. Anirem a Manhaim a visitar la tia. Què me'n dius?

MARTA: I el Martin?

ANNA: Ens donen plaça a la millor residència de Berlín. No haurem de pagar res. Els caps de setmana els passarà a casa. Volen fer-li una prova. Hi ha un director jove que li faria una audició. T'ho imagines, Marta? Estarem bé. Què me'n dius?

MARTA: I tot això, ho fan pel pare?

ANNA: Ton pare és un heroi, Marta. Digues que ets filla de l'aviador Frederic von Strauss i veuràs què passa.

(Pausa.)

Marta, aquí és difícil fer-se un idea de qui era ton pare, ningú el coneix. Aquí som i serem sempre forasters, però ton pare va ser un gran home. És part de la història del poble alemany. Què me'n dius, Marta? No trigaran, què vols que els digui?

MARTA: Oncle, tu que hi dius?

JOSEPH: Jo que hi dic? Vol saber què hi dic...

ANNA: Joseph... Espera... Marta, no l'escoltis... És un amargat... El teu oncle no creu en res. És un fracassat, Marta. Em va convèncer que vingués. Llavors Alemanya estava molt malament... Ton pare havia mort, la guerra perduda, la inflació... I la malaltia del teu germà... Jo sola no podia, i tanta gent havia mort... El vaig escoltar. No l'escoltis tu, ara, Marta. Anem. Alemanya torna a ser gran. Què hi fem, aquí? Què passa, aquí? Neixen porcs, crien porcs, maten porcs i mengen porc, Marta. Quin futur t'espera si ens quedem aquí? Casar-te amb l'hereu de Ca n' Amunt o Ca n' Avall per donar-li un hereu i criar-lo mentre ell fa un parell d'escapades a París a visitar la madame que ja visitava son pare i que visitarà el teu fill. Obriràs casa a ciutat. El greix de les ensaïmades, de les sobrassades i dels botifarrons t'atrofiarà les venes, engreixaràs i un dia tindràs un atac. Vindrà el metge del poble i dirà al teu fill que ha estat un còlic miserere —si ho són, d'ignorants— i t'enterraran al panteó familiar, al costat de l'home que has odiat.

(Pausa.)

JOSEPH (*irònic*): A mi, la sobrassada, m'agrada.

ANNA: Calla! Calla! No vinguis si no vols, però deixa'ns marxar. Fa dotze anys que em tens aquí. Deixa'ns marxar. Tu tens la teva pintura, els teus paisatges, els teus colors. De tant en tant baixes a ciutat i pagues un jove perquè passi la nit amb tu.

Ets l'artista local. La nota exòtica. La cultureta de ciutat t'obre les portes i et sents important. Dius que pintes. Que pintes! Tu? Qui compra els teus quadres? Els bescanvies per menjar i t'ajuden a pagar el lloguer. T'has gastat l'herència dels pares, uns diners que també eren meus. I jo, què? Què se n'ha fet, de la meua vida? Ara què?

(Pausa.)

Tinc por. Em faig gran. Què serà de nosaltres si torno a quedar sola? No vull viure aquí. Cada setmana rebo cartes d'amigues que m'expliquen quina vida tenen. Vull ser com elles. Vull ser la vídua d'un heroi, no la germana d'un borratxo fracassat.

JOSEPH *(irònic, acusant el cop)*: T'entenc, a mi tampoc em motivaria ser germana de mi mateix.

ANNA: Què me'n dius, Marta? No marxaré sense tu, digues que sí. Anem a Berlín, Marta, anem-hi. Digues que sí, si us plau.

(De lluny se sent el senyal d'arribada d'un llaüt que s'acosta al moll dels Bachmayer.)

ANNA: Són ells. Ja són aquí, Marta. Ja són aquí. Què els dic? Què me'n dius? Ja són aquí. Què me'n dius?

SEGON ACTE

U

Escoltem una única nota greu, sostinguda. La toca MARTIN. Una llum freda il·lumina els personatges del mollet dels Bachmayer i ens adonem de la incorporació de dos oficials enviats pel mariscal Göring. Vesteixen de civil i res delata que són de l'SS. Al voltant del mollet l'AUTOR i l'INTRÚS estudien els personatges d'Els vius. No giren.)

INTRÚS (*estudia amb atenció el personatge de MARTA i el del jove oficial FRANZ*): Per què?

AUTOR (*desconcertat perquè no sap el sentit de tot això*): Ella representa la innocència. L'illa l'ha protegida, la manté lluny, si ho vols dir així, de tota la propaganda. No sap res del món d'on ve. Escolta, exactament, què vols que faci?
(*Pausa.*)

INTRÚS: L'admira?

AUTOR: S'admira el que no es coneix. Sí, l'admira. Escolta, no voldria semblar desagraït, els diners que m'has donat m'han anat molt bé, però... què vols que faci, exactament?
(*Pausa.*)

JOSEPH (*assenyala Franz*): S'enamora?

AUTOR: És atractiu... Se suposa que ve del centre del món. Berlín, la ciutat, el poder... Tot això el fa atractiu.

(Pausa. L'INTRÚS estudia el jove oficial. Li costa mirarlo a la cara. Està contenint —és evident— no sabem què.)

INTRÚS: És un fill de puta.

AUTOR: Sí.

(Pausa.)

Si em dius què cerques, potser...

INTRÚS: Ella no ho veu?

AUTOR: Què?

INTRÚS: Que és un fill de puta.

AUTOR: No, no ho veu.

(Pausa.)

INTRÚS: Jo crec que sí.

AUTOR: Ja... Tu pots creure el que vulguis, però l'obra l'he escrita jo i et puc assegurar que no veu cap fill de puta. L'obra parla d'això, de la impossibilitat de reconèixer la realitat quan vivim el present. És una obvietat, però cal dir-ho. Si no, mira com ens ha enxampat la crisi.

(Pausa.)

INTRÚS: Ella ho veu.

AUTOR: Bé... En podem fer diverses lectures... L'escena és ambigua... Diguem que, per un bon preu, ella pot adonar-se de moltes coses.

(Pausa.)

INTRÚS: Ella no es pot enamorar d'ell.

(Pausa.)

AUTOR: Qui Ets?

(Pausa.)

Bé, la broma ha funcionat. M'ho he cregut. Vinga, digue'm qui ets. Qui ets?

(Pausa.)

D'acord, molt bé. Ja m'ho diràs.

INTRÚS: Però ella no el pot estimar...

AUTOR: D'acord: ella no el pot estimar. De fet, tens tota la raó: ella no l'estima.

INTRÚS: Però a l'obra ella s'enamora.

AUTOR: S'enamora, però no l'estima. Torna-la a llegir. Em sembla que hi ha una rèplica que ho diu: «M'he enamorat de tu, però no t'estimo.» Ja està. Content?

INTRÚS: Aquesta rèplica no hi és, a l'obra.

AUTOR: No hi és, però hi serà. Tu en tens la versió antiga.

T'enviaré la nova i la tindràs. Però necessitaré més diners per... recuperar-la. L'he de buscar...

INTRÚS: Així, acceptes la feina?

AUTOR: No, no puc. No, no l'accepto. Estic molt ocupat.

INTRÚS: Però si no saps què has de fer.

DOS

Canvi de llum. Sona el violoncel de MARTIN. És l'hora del crepuscle i l'escena ha de recollir tots els colors d'una posta de sol del litoral mallorquí. És d'una gran bellesa. Recull aquells moments en què la quietud i el pas del temps apaivaga l'ansietat d'una existència, fa callar el brogit d'un demà tràgic. Els personatges escolten la brillant interpretació de MARTIN. L'espectador, en aquesta escena callada, s'adona dels corrents seductors que després es desenvoluparan a l'obra: MARTA sent atracció cap al brillant i jove oficial FRANZ i la mare està pletòrica amb la presència del comandant HANS. JOSEPH manifesta obertament hostilitat cap als dos personatges.

HANS: Increïble. Com ho fa?

ANNA: L'autista és un ser estrany, comandant. No en sabem res, d'aquesta malaltia. No responen a cap estímul, fins que un dia qualche cosa els crida l'atenció i... llavors la resposta és desmesurada. N'hi ha que reaccionen amb els animals, d'altres amb reptes mentals. Martin ho va fer amb el violoncel. Tenia quatre anys, era molt poc abans de sortir cap aquí. Passejant pel carrer, va veure com un lutier n'afinava un i no el vaig poder separar.

HANS: Però sent la música? No és només una tècnica, hi ha una interpretació, un sentiment.

MARTA: Sí, és clar que sí... El Martin sent. (*Acaronant-lo*) Veritat, Martin?

ANNA: No en sabem res, del que passa dins el cap del meu fill, comandant. Molts anys he patit per ser part del seu món i no ho he aconseguit. Habitem espais diferents. Jo en sóc conscient i no puc evitar el dolor. Hi he renunciat. Em consumia.

JOSEPH (*borratxo*): Acceptem el Martin tal com és. No l'amaguem quan vénen visites, ni l'enviem a camps de reeducació com fa la seva Alemanya, senyors. El seu Führer no és original, senyors: això ja ho feien els espartans, però ells no se n'amagaven.

FRANZ (*agressiu*): Què en sap, vostè, de...?

HANS (*molt cortès, conciliador*): Franz, Franz... No veus que això és el que vol? Perdonin el Franz, si us plau. La joventut és combativa, li agraden els provocadors. Li donen una oportunitat de mesurar les seves forces. I vostè és un mestre de la provocació. Tant és així, que n'ha fet un art. Encara pinta, senyor Bachmayer?

JOSEPH: Pinto més que mai. Algú ha de denunciar que allò que vostès anomenen la nova Alemanya és més vella que mai i té un nom: terror.

ANNA: Joseph! Disculpi el meu germà, comandant. És un home amargat, amargat i malalt. No beguis més, si us plau. Per favor t'ho demano. No beguis més. Marta...

MARTA: Vinga, oncle, prou per avui. Beu una mica de cafè, t'anirà bé.

JOSEPH: Em feu venir basques. Per a qui us heu vestit així? A qui voleu enganyar amb el vostre posat de verges immaculades?

MARTA: Oncle!

JOSEPH: No hi ha res d'elevat en la vostra conducta. És la resposta de l'instint, el reconeixement dels iguals. Sentiu olor d'ari i correu a perpetuar la raça.

(ANNA el fa callar d'una bufetada. Pausa.)

HANS: Disculpi, serà millor que tornem en un altre moment...

ANNA: No, comandant. Cada dia acabem així. Ja no xerra el meu germà, és l'alcohol.

HANS: Sí, l'alcohol és un desinhibidor de l'agressivitat. Sóc químic, senyora Strauss. La meva especialitat és l'estudi de les reaccions de determinats gasos en l'organisme humà. El meu avi era metge. De petit m'explicà com un odontòleg descobrí l'anestèsia. Aquella història decidí la meva vocació.

MARTA: Com és, la història? Vinga! M'agrada molt la seva veu, comandant. Segur que és un bon contacontes.

ANNA *(gelosa)*: Marta, no siguis pesada, el comandant no és aquí per explicar...

HANS: No, si us plau. Serà un plaer. No tinc fills i no he pogut aprofitar les qualitats que la seva filla m'atribueix.

MARTA *(infantil i seductora)*: Sí, sí, expliquei-ho! *(A sa mare)* Vine aquí, al meu costat, i vostè, Franz. Vingui. *(El tinent s'acosta i s'asseu a la cadira del costat de MARTA. Ella allarga la mà i agafa la de FRANZ. El gest és ambigu: es tracta d'una*

casualitat o ella ha provocat la carícia? Si FRANZ ha sentit res, no ho demostra.) Quina posta de sol, veritat?

FRANZ: Sí. S'hi està bé, aquí.

MARTA: A Berlín no en tenen, de postes de sol com aquestes. Veritat, Franz?

FRANZ: Jo sóc de Düsseldorf. El mar em mareja.

MARTA (*riu*): Això és perquè no ha navegat amb el patró adient. Demà sortirem.

ANNA: Marta!

MARTA: L'oncle també ens acompanyarà. Vindràs, oncle? Vinga, conti la seva història, comandant. Ja estem preparats.

HANS: L'any 1846 l'odontòleg Horace Wells de Hartford acudí a un entreteniment de fira en el qual un parell d'espectadors voluntaris inhalaven òxid nítrós, el gas del riure. Veure les reaccions que provocava era l'espectacle: els voluntaris no paraven de riure, saltaven, corrien eufòrics. Aquest era l'entreteniment. Però aquell dia Horace Wells va veure com un dels voluntaris es feia un cop terrible a la cama en topar contra una grada. Pensà que s'havia trencat l'os, però res en la conducta d'aquell individu delatava dolor: continuà saltant i rient com si res hagués passat. Acabada la representació, Horace s'acostà al ferit i li demanà que li deixés examinar la cama. Efectivament, tal com sospitava hi havia fractura, però no hi havia dolor. Com s'explicava això?

L'endemà, a la seva consulta hi eren presents l'empresari de l'atracció, amb el gas, i l'ajudant de Wells preparats per fer un experiment: Horace havia decidit fer de conillet d'Índies i provar en ell mateix els efectes del gas. El moment més terrible de l'extracció era quan, amb un instrument anomenat gallet, percuïen la peça dental i, amb gran dolor del pacient, l'estiraven fins a desprendre'n les arrels i alliberar-la. El mal era inevitable i els dentistes s'havien d'acostumar als crits de dolor. Horace Wells inhalà el gas i entrà com en una mena de trànsit. El seu ajudant tremolava, però quan aplicà el percussor tot esperant la reacció no passà res. Silenci. I el queixal sortí sencer. Ni un crit. Horace Wells ni se n'adonà. Havia nascut l'anestèsia.

(Pausa.)

MARTA: És bonica, la història. I tot gràcies a un dentista que s'adonà d'un cop en un envelat de fira. Quina sort!

HANS: Oh no, senyoreta Strauss. Va ser la seva maledicció. Volgué fer una demostració amb el cirurgià més famós del seu temps, el doctor Robert Liston. A les seves operacions hi acudien centenars d'estudiants per aprendre'n la tècnica: era un virtuós. L'habilitat d'un cirurgià es mesurava pel temps emprat en l'operació. Menys temps, menys patiment, menys possibilitats d'una aturada cardíaca o de morir dessagnat. Liston era el més ràpid. En una operació de dos minuts que féu

història, arrencà la cama del pacient, se n'emportà els testicles, tallà els dits d'un dels seus ajudants i ferí un espectador, que morí d'infart. Liston creia que el dolor era part insalvable del procés. Un bon cirurgià s'havia d'acostumar a conviure amb el dolor del pacient i això no havia d'alterar les seves facultats. No cregué que Horace Wells pogués canviar els designis de la providència, però accedí a provar el gas amb ell a l'Hospital General de Massachussets. Havia d'amputar un membre i Horace ho preparà tot per anestesiar el pacient. El que no sabia és que la concentració del gas a la sang depèn de la composició d'aquesta, i el pacient era un alcohòlic crònic que suportava la presència d'una gran quantitat d'alcohol a la sang. Wells calculà la quantitat de gas en funció de l'alçada i el pes, tal com feien els firaires. El pacient entrà en un estat letàrgic que sorprengué l'eminent Liston. Si Wells tenia raó i el pacient dormia plàcidament, la rapidesa ja no seria cap qualitat i els seus dies de glòria haurien acabat. És féu un silenci expectant mentre Liston acostava el bisturí al membre del pacient. Ningú no l'aguantava, no hi havia cordes, no calia, dormia. Liston esqueixà la carn amb un tall de virtuós, i un crit esfereïdor trencà el silenci quan el pacient, despert, mirà espantat el bisturí clavat a la carn. Wells havia calculat malament la quantitat de gas. Si el pacient no hagués estat un borratxo, Horace Wells hauria triomfat i hauria

passat a la història com a inventor de l'anestèsia. Però va abandonar la sala humiliat entre les rialles dels seus col·legues. Anys més tard, se suïcidà.

(Pausa.)

MARTA: Quina mala sort. I tot per un parell de gots de vi a la sang.

FRANZ: Sempre és així: l'èxit o la derrota depenen de petits detalls; per això cal tenir controlats tots els elements. Res no es pot escapar. Menys imprevistos, més possibilitats de victòria.

(Pausa.)

ANNA: Ha dit que no té fills, comandant?

HANS: No, no tinc fills.

ANNA: Per què?

HANS: Primer hauria de trobar la dona per tenir-los. I jo no tinc temps.

ANNA: Per què creu que Herr Göring els ha enviat a vostès, comandant? El meu marit era aviador, com el mariscal. Vostè és químic. Per què?

MARTA: Mireu, el sol es pon! Déu meu! Mireu això! Mireu quins colors! Oncle, oncle, desperta't! No t'ho perdis, mira!

JOSEPH: És el llebeig suau. Quan bufa neteja l'aire i venta els cristalls de les salines.

HANS: És una pena que l'haguem distret de la seva feina i no pugui pintar això.

JOSEPH: Ja pinto, ja pinto. Mai m'han desviat ni un segon de la meva activitat, ni quan em vàreu tancar: fins i tot a les vostres presons he pintat. M'haureu de foradar el cervell perquè jo deixi de pintar.

(HANS mira FRANZ per comprovar que està tranquil i no respon a les provocacions. Ens adonem que aquesta actitud forma part d'una estratègia estudiada.)

ANNA: Sap per què l'ha enviat a vostè, comandant? Perquè sabia que quan es trobés amb mi, jo recuperaria el seny que aquest animal m'ha fet perdre en dotze anys de vida amb els bàrbars...

MARTA: Mare, si us plau, no diguis això.

ANNA: A força de viure dins la brutícia he oblidat el món al qual pertanyo. Tu i jo som diferents, Joseph...

JOSEPH: I tant que ho som! Jo lluito per descobrir la cara que amaga la màscara, tu no ho vols veure.

ANNA: Sempre has estat gelós de mi. «El numeret del Joseph», deien els pares quan alguna cosa bona em passava. Vostès van assistir a la boda del mariscal Göring?

HANS I FRANZ: Sí, tinguérem l'honor de ser-hi convidats.

ANNA: La meua també va ser molt lluïda. El meu marit era una personalitat, fill d'una de les millors famílies alemanyes.

FRANZ: Admiro el seu marit, senyora. És un exemple per a tots nosaltres.

ANNA: Com patia pensant que potser jo no estava a l'alçada, que no me'l mereixia. L'església engalanada, tot el bo i millor d'aquella Alemanya hi era. El meu germà m'havia implorat que el fes

padrí de nocés. La mare no ho volia, però jo hi vaig accedir. I què creu que fa aquest porc fastigós en el moment del meu «sí vull»? Deixà anar un pet que retronà per tota l'església i se sentí fins a l'últim banc.

JOSEPH (*riu*): Culpa vostra, teva i de la mare. Em donàreu ous per esmorzar. Els ous em fan gasos. Vostè és químic, Herr comandant. Sap com van aquestes reaccions dins els budells: els àcids de l'estómac, els enzims i les dispèpsies. Tot acaba allà mateix, tots acabem dins la merda. No hi ha creació, Herr comandant. Tot es composició, i tot allò que es compon, no triga gaire a descompondre's. Tot peta, Herr comandant. Vostès també petaran!

(*FRANZ ja no pot més, agafa JOSEPH per la pitrera i li deixa anar un parell de cops de puny.*)

HANS: Franz, què fa? Pari! Pari! És una ordre! Prou!

(*FRANZ recupera el control i es quadra.*)

HANS (*ajuda JOSEPH*): Es troba bé? Deixi que l'ajudi.

JOSEPH: No em toqui! Veus com són, Anna? Ho veus?

ANNA: Ets molt desgraciat, Joseph. Em sap greu, em sap molt greu.

HANS (*autoritari*): Disculpi's ara mateix.

FRANZ: Els prego que em disculpin. No ho hauria d'haver fet mai. (*A MARTA:*) El meu comportament és imperdonable. No es tornarà a repetir.

MARTA: El meu oncle és un artista i li han robat el seu art...

(JOSEPH agafa l'ampolla i beu.)

JOSEPH (a MARTIN): Que se'n vagin, Martin. Que marxin al seu cony d'Alemanya. No pateixis, no t'hi portaran, a tu. Ets massa bo, Martin. Tu ets massa bo i jo sóc massa dolent. Tu i jo ens quedarem aquí amb els bàrbars, en aquest cony de roca que serví a l'emperadriu Sissí per fornicar amb el seu cosí l'arxiduc. Això ens agermana. Un cony d'emperadriu que no negava res mai, a tot hi deia per partida doble «sí, sí». Toca, toca, fill. Cantarem la tonada dels bàrbars, dels incultes, dels ignorants. Sabeu com els diuen aquí, als jueus? Xuetes. L'Església els robava en nom de Déu i vosaltres, nazis de merda, els robeu en nom del Führer. Toca, fill, toca.

(Ebri, balla i canta una tonada mallorquina i beu fins a ennuegar-se. Llavors cau a terra sense forces. Perd el coneixement.)

ANNA: No es preocupin. Aquesta escena la vivim una de cada tres nits. S'està matant i ningú no pot impedir-ho.

(MARTIN, d'una manera natural, transforma la tonada mallorquina en una música melangiosa. El daurat del crepuscle tomba cap a un blau que anuncia una nit serena. MARTA comença a encendre les espelmes.)

HANS: Vostè vol saber per què m'ha enviat Göring?
Vaig conèixer el mariscal poc abans d'enviudar de la senyora Von Kantzowe, quan el seu estat era irreversible i la malaltia terminal. Vaig poder alleugerir-ne el patiment amb un anestèsic. Era l'única medicina efectiva i no crea addicció. El mariscal és morfinòman, com ja deu saber. Sap què és ser addicte. Jo puc fer que la seva vida no sigui tan feixuga, senyora Strauss.

(Pausa.)

Està cansada. No ho ha de decidir ara. Nosaltres sabem esperar.

ANNA: Vull marxar. Ajudi'm a sortir d'aquí. Convenci la meva filla. Vull tornar a casa. Vull viure. Ajudi'm.

HANS: L'ajudaré. Estiri's aquí

(ANNA s'estira en una de les chaises longues, mentre HANS treu un flascó del seu maletí i aboca la substància sobre un mocador.)

ANNA: Marta, acosta't. Ajuda la teva mare, Marta. Com t'estimo. Fes-me un petó.

MARTA: Sí, mare.

ANNA: Abraça'm, Marta, abraça'm. Sents com toca, el teu germà, Marta? Ho sents?

MARTA: Sí, mare

ANNA: És amor. Ha de ser amor. Ell m'estima, Marta. Anirem a Berlín. Vindràs amb mi?

(HANS s'asseu al costat d'ANNA abans que la filla pugui contestar.)

ANNA: Aquesta és la medicina de la senyora Göring?
Això és el que li donà a la senyora Göring, Herr
comandant?

HANS: Sí.

ANNA: Això l'ajudà a descansar?

HANS: Sí.

ANNA: Ajudi'm a mi. Ajudi'm, si us plau. Faci que jo
també descansi.

(HANS acosta el mocador a la cara d'ANNA. Ella es relaxa. Cau en una mena de sopor. Taral·lareja la melodia que interpreta el seu fill. Un somriure li il·lumina el rostre. S'estira com una gata i queda mirant el firmament, que lentament s'emmiralla en els seus ulls. El comandant li agafa la mà, però ella ja no ho sent. FRANZ encén una cigarreta. MARTA s'aixeca i camina cap al prosceni, sola, lluny dels personatges d'aquest drama. Mira l'aigua que ara s'enfosqueix presagiant amenaça. Sent un calfred. Gira el cap buscant FRANZ. Les seves mirades es troben. L'estima. MARTA s'ha enamorat per primera vegada en la seva vida.)

ANNA: Així ho havia imaginat.

TRES

Canvi de llum, la mateixa que a l'escena u d'aquest acte. L'AUTOR és baix del mollet i l'INTRÚS a sobre, entre els personatges congelats.

INTRÚS: Vull que reescriguis l'obra.

AUTOR: Els vius?

INTRÚS: Sí.

AUTOR: Per què? A mi m'agrada. Per què l'he de canviar?

INTRÚS (*treu el talonari*): Ens comencem a conèixer. Digues, tu, l'import.

(*Pausa.*)

AUTOR: Em pagaràs per reescriure Els vius?

INTRÚS: No exactament. Els vius ja està bé com està. Vull que hi entri un personatge nou.

AUTOR: Un personatge...? Vols afegir un personatge a l'obra?

INTRÚS: Sí.

AUTOR: Quin personatge?

INTRÚS: Jo

(*Pausa.*)

AUTOR (*desconfiant*): Tu vols ser un personatge de la meva obra?

INTRÚS: Exacte.

AUTOR (*igual*): Per què?

INTRÚS: Vull dir coses.

AUTOR (*irònic*): Vols dir coses... Transmetre un

missatge... I per què no et poses a escriure?

INTRÚS: Vull dir coses dins la teva obra.

(Pausa.)

AUTOR: Perdona, tu de quin manicomi surts?

INTRÚS: Ho dic seriosament. Et pagaré. Et pagaré bé.

(Pausa.)

Et pagaré molt bé. *(Emplena un xec i l'entrega a l'AUTOR. Pausa.)* Què me'n dius?

(Pausa.)

AUTOR: Dic que sí.

INTRÚS: Molt bé, molt bé, molt bé...

(Pausa.)

Quan comencem a treballar?

AUTOR: Quan vols que comencem?

INTRÚS: Què et sembla si comencem ara?

AUTOR: Ara?

INTRÚS: Sí, ara. Va bé?

AUTOR: D'acord, comencem ara.

INTRÚS: Molt bé, molt bé, molt bé...

(Pausa.)

Què faig?

AUTOR: Què vol dir què fas? El que fas sempre suposo.

INTRÚS: Ara sóc un personatge de la teva obra. Què vols que faci?

(Pausa.)

AUTOR: Molt bé, molt bé, molt bé...

INTRÚS: Molt bé, molt bé, molt bé...

(Pausa.)

Què faig?

AUTOR: Estic pensant... A veure... Tu vols ser un personatge d'Els vius...

INTRÚS: Sí.

AUTOR: Perquè vols dir coses...

INTRÚS: Sí.

AUTOR: I això ho vols dir als meus personatges de l'obra...

INTRÚS: No, ho vull dir als espectadors.

AUTOR: Fem una cosa: digue'm exactament què vols dir als espectadors i jo ho escriuré.

INTRÚS: Els vull dir que podem reconèixer el mal, però no tenim valor per denunciar-lo.

AUTOR: Per què?

INTRÚS: Tenim por.

AUTOR: A la mort, a la tortura?

INTRÚS: A una cosa pitjor que la mort: a perdre el privilegi.

AUTOR: Quin privilegi?

INTRÚS: De sentir-nos estimats.

(Pausa.)

Què et sembla?

AUTOR: Si ho entenc bé, el tema de la teva intervenció és: no denunciem el mal perquè tenim por que no ens estimin.

INTRÚS: Sí.

(Pausa.)

AUTOR: I quants d'anys dius que té el teu personatge a l'obra?

(Pausa.)

INTRÚS: No hi ha personatge, sóc jo.

AUTOR: És... simple. Ho trobo simple... Vull dir la manera de veure el món. És simple... Potser massa simple.

INTRÚS: És simple, és simple. Què passa ara amb els bancs? Parlem de diners, però el drama no són els diners. Ens han fet creure que nosaltres érem importants per als bancs, no els nostres diners, nosaltres. «Es vol comprar una casa? No es preocupi, que jo li deixo els diners. No me'ls pot tornar? No es preocupi, que farem un nou préstec sobre el préstec perquè vostè pugui pagar la quota. Com pagarà la quota de la quota? Fàcil: amb una altra quota.» On és el negoci? Ens hem cregut que no hi havia negoci. Per primera vegada en la història els bancs ens han fet creure que no importa el negoci, que els importem nosaltres. Però això és una contradicció en si mateixa. Tothom sabia que era mentida, però ningú volia renunciar al privilegi d'entrar al banc i que sortís el director a donar-te diners. I ara que el sistema ha fet fallida, el que ens fa mal no és no poder pagar la casa, o les lletres del cotxe. No! El que ens fa mal és sentir que els bancs ja no ens estimen. Quan anem al banc a parlar amb el director per dir-li «estic fotut, no tinc diners» no surt a rebre't amb els braços oberts, com el pare que ens pensàvem que era, a dir-te «No et preocupis, tot va bé. Quants diners necessites?» Hem perdut aquest privilegi. I ja no hi ha amor, no hi ha amor.

I ningú ens abraça, ningú ens protegeix. No tornen les trucades, ja no ens demanem «Què necessites?» Ara ens expliquen què necessiten ells. I qui se'n vol fer càrrec, de les necessitats del poder? Ningú.

(Pausa.)

Què?

AUTOR: És simple, però pot ser efectiu. Qui ho dirà, això?

INTRÚS: No, no... No ho has entès. No has de canviar ni una coma de la teva obra. Els personatges són el que són, fan el que fan i diuen el que diuen. Fes que jo parli amb ells.

(Pausa.)

AUTOR: No he de canviar els diàlegs?

INTRÚS: No canviïs res, ni els diàlegs ni els moviments.

(Pausa.)

AUTOR: Per què? Per què ho vols fer així?

INTRÚS: Perquè jo pago! I tinc les meves raons.

(Sentim el violoncel de MARTIN. Canvi de llum. L'any 1935 i el 2007 es troben. Les dues escenes s'unifiquen. L'INTRÚS surt de la cinta i puja al moll. El seu vestuari és anacrònic, però ha començat el procés de conversió.)

QUATRE

Els fragments que seguidament es repeteixen demanaran disciplina als intèrprets que els representen. És necessària una repetició exacta, al detall, de moviments i rèpliques per tal que l'espectador copsi l'efecte que estem davant la repetició exacta d'un moment, amb la novetat que, ara, l'INTRÚS es desplaça ignorat pels personatges i sense interactuar-hi. L'AUTOR s'ho mira voltant en la corona circular i amb una llibreta a les mans per anotar-hi les indicacions de l'INTRÚS.

MARTA: Com és, la història? Vinga! M'agrada molt la seva veu, comandant. Segur que és un bon contacontes.

ANNA (*gelosa*): Marta, no siguis pesada. El comandant no és aquí per explicar...

HANS: No, si us plau. Serà un plaer. No tinc fills i no he pogut aprofitar les qualitats que la seva filla m'atribueix.

MARTA (*infantil i seductora*): Sí, sí, expliqui-ho! (*A sa mare:*) Vine aquí, al meu costat, i vostè, Franz. Vingui. (*El tinent s'acosta i s'asseu a la cadira del costat de MARTA. Ella allarga la mà i agafa la de FRANZ. El gest és ambigu: es tracta d'una casualitat o ella ha provocat la carícia? Si FRANZ ha sentit res, no ho demostra.*) Quina posta de sol, veritat?

INTRÚS (*simultàniament a l'escena reproduïda*): No, és casual. És un gest sense importància. Li demana que vagi al seu costat. Què vol dir això? No vol dir res. Es toquen les mans, i què? No, no vol dir res. No hi ha res que em demostrï que l'estima.

AUTOR: La meva intenció és que quedi ambigu. És al final de l'escena quan queda clara l'atracció que senten.

INTRÚS: És més evident l'interès de l'Anna cap al comandant. Se l'estimava?

AUTOR: Qui?

INTRÚS: Ella... Al seu marit.

FRANZ: Sí. S'hi està bé, aquí.

MARTA: A Berlín no en tenen, de postes de sol com aquestes. Veritat, Franz?

FRANZ: Jo sóc de Düsseldorf. El mar em mareja.

MARTA (*riu*): Això és perquè no ha navegat amb el patró adient. Demà sortirem.

ANNA: Marta!

MARTA: L'oncle també ens acompanyarà. Vindràs, oncle? Vinga, conti la seva història, comandant. Ja estem preparats.

INTRÚS: Para! Parem un moment!

(L'escena de 1935 queda congelada. Pausa.)

AUTOR: Què?

INTRÚS: No, no l'estimava. N'estic segur.

AUTOR: Què?

INTRÚS: Quina edat tenia quan va morir?

AUTOR: Quan va morir son pare?

INTRÚS: Sí.

AUTOR: Quina edat tenia ella?

INTRÚS: Sí.

AUTOR: Vuit anys.

INTRÚS: Se'n recorda?

AUTOR: De qui? Del seu pare? I jo què sé...

INTRÚS: Tu l'has creada. És el teu personatge.

AUTOR: Però jo no n'he redactat tota la biografia. Jo què sé què ha fet abans de fer l'escena.

INTRÚS: Però si té un present, ha de tenir un passat. Tenia amants?

AUTOR: L'Anna?

INTRÚS: En tenia?

AUTOR: I jo què sé. Són personatges, no tenen passat. Són aquí per explicar una història. No existeixen.

INTRÚS: Anem endavant, quan ella explica la seva boda.

(Els personatges de 1935 es mouen. En un estat de neutralitat, com si fos una coreografia, ocupen les marques.)

ANNA: Sempre has estat gelós de mi. «El numeret del Joseph», deien els pares quan alguna cosa bona em passava. Vostès van assistir a la boda del mariscal Göring?

INTRÚS: Aquí, atura! A què treu cap, això? Com es deia

la primera dona de Göring?

AUTOR: Karin, i no vol dir res.

INTRÚS: Doncs jo crec que vol dir. I vol dir molt.

AUTOR (*incrèdul*): És un frase, escrita així, casualment.

Te'n recordes, al principi de l'obra? Escolta...

JOSEPH (*albirant l'horitzó d'un mar encalmat, beu, assaborint-lo, el licor d'una copa*): Ens volen fer creure que la bellesa és una revelació, Martin. Però no ho és. En la bellesa, com en totes les manifestacions de la natura, no hi ha revelació, hi ha composició i l'atzar n'és l'autor.

AUTOR: Em va sortir així, no vol dir res.

INTRÚS: I tant que vol dir! Crec que abans de casar-se amb Von Strauss, l'Anna i el Hermann Göring foren amants.

AUTOR: Un moment, atura... Atura, que t'enfiles. Ets boig o què? Et dic que la rèplica és meva. Ella no és real. És una creació, és ficció. L'Anna...

ANNA: L'església engalanada, tot el bo i millor d'aquella Alemanya hi era.

AUTOR: Göring és un personatge històric. Von Richtoffen és un personatge històric. És veritat que volaren junts, però Von Strauss no existeix. Me l'he inventat. I la seva dona també, i tota la família Bachmayer. Com pot ser un personatge real amant d'un personatge creat per la meva imaginació?

INTRÚS: Imaginació? I una merda! Mira què vaig trobar quan llegia la teva obra.

*(S'encén una projecció: una foto de tres companys
aviadors a la Primera Guerra Mundial.)*

INTRÚS *(llegint del llibre d'on ha extret la foto):*

D'esquerra a dreta: Göring, Von Richtoffen i Von
Strauss.

(Pausa.)

I amb qui s'havia casat tres anys abans de fer-
se aquesta foto? *(Busca la pàgina del llibre.)*

«Frederic von Strauss, casat amb Anna Bachmayer,
germana del pintor abstracte Joseph Bachmayer.»

I mira: «Autoretrat en família, pintura de Joseph
Bachmayer, 1935.»

CINC

Dalt del mollet, l'escena està congelada en el moment en què MARTA invita FRANZ a seure al seu costat. L'INTRÚS, a dos pams de la cara d'aquest, li fita els ulls. L'AUTOR s'ho mira de baix estant.

INTRÚS (*a FRANZ, contenint la ràbia*): Sé qui ets, fill de puta.

(Pausa llarga.)

On tens el fuet de cavaller? Encara no te l'has comprat?

(Pausa llarga.)

L'estimes? Pots estimar qualcú?

(Pausa. L'INTRÚS, a cau d'orella de FRANZ, canta en alemany La salutació al camarada de l'SS. No ho sabem, però és la cançó que anys després cantarà FRANZ als presoners de Mauthausen poc abans de torturar-los i assassinar-los. Acaba la cançó.)

INTRÚS: No serà teva. Te la prendré.

(Pausa.)

AUTOR: Som-hi?

(Pausa.)

INTRÚS: Sí.

AUTOR: Prepara't.

(L'INTRÚS ocupa una posició marcada.)

AUTOR: Tres, dos, un, dins!

(L'escena del mollet es descongela de cop. Els personatges ocuparan les seves posicions i l'INTRÚS intentarà encabir-hi les seves. És un assaig.)

ANNA (*mirant l'INTRÚS*): Marta, no siguis pesada. El comandant no és aquí per explicar...

HANS: No, si us plau. Serà un plaer. No tinc fills i no he pogut aprofitar les qualitats que la seva filla m'atribueix.

INTRÚS (*ocupant la nova posició*): Marca!

MARTA (*infantil i seductora*): Sí, sí, expliqui-ho!

INTRÚS (*ocupant la nova posició*): Marca!

MARTA (*a sa mare*): Vine aquí, al meu costat. (*L'INTRÚS fa un senyal a MARTA perquè cridi FRANZ.*) I vostè, Franz. Vingui.

INTRÚS (*ocupant la nova posició, esverat perquè va amb retard*): Marca!

(El tinent s'acosta i s'asseu a la cadira del costat de MARTA, però l'INTRÚS intenta col·locar-se entre MARTA i FRANZ just abans que ella allargui la mà. L'INTRÚS arriba tard i no pot evitar el contacte entre MARTA i FRANZ. A partir d'aquí, l'escena del mollet dels Bachmayer continua, mentre l'INTRÚS i l'AUTOR comenten l'acció.)

INTRÚS: Cagondena!

AUTOR: Fas massa via, et precipites. Entre la marca dos i la tres ves més lent. El Hans passarà per darrere i l'Anna haurà girat i et deixarà el camí lliure.

INTRÚS: No em puc ficar dins un pam quadrat.

AUTOR: Ho podem canviar. Deixa que modifiqui els moviments d'Els vius.

INTRÚS: No! Com vols que t'ho digui? Cap modificació. M'hi he de ficar. Tornem-hi.

(Canvia la llum al mollet dels Bachmayer. Només una llum zenital sobre l'INTRÚS mentre els personatges tornen a la posició inicial d'aquesta escena. Quan estan col·locats, llum i comença el segon assaig.)

AUTOR: Tres, dos, un, dins!

(L'escena del mollet es descongela de cop.)

ANNA *(mirant l'INTRÚS)*: Marta, no siguis pesada. El comandant no és aquí per explicar...

HANS: No, si us plau. Serà un plaer. No tinc fills i no he pogut aprofitar les qualitats que la seva filla m'atribueix.

INTRÚS *(ocupant la nova posició)*: Marca!

MARTA *(infantil i seductora)*: Sí, sí, expliqui-ho!

INTRÚS *(ocupant la nova posició)*: Marca!

MARTA *(a sa mare)*: Vine aquí, al meu costat. *(L'INTRÚS fa un senyal a MARTA perquè cridi FRANZ.)* I vostè, Franz. Vingui.

INTRÚS *(ocupant la nova posició, esverat perquè va amb retard)*: Marca!

(El tinent s'acosta i s'asseu a la cadira del costat de MARTA, però l'INTRÚS intenta col·locar-se entre MARTA i FRANZ just abans que ella allargui la mà.)

INTRÚS: Marca!

(L'INTRÚS arriba a temps i evita el contacte entre MARTA i FRANZ.)

INTRÚS: Sí!

(L'AUTOR aplaudeix.)

SIS

L'INTRÚS es maquilla la cara de blanc. És la fi del procés de conversió en personatge de l'obra Els vius. MARTA repeteix exactament el moment en què estreny el peix a l'escena tres del primer acte. L'INTRÚS la mira trist: com és possible que la innocència sigui capaç d'un acte tan cruel? L'AUTOR, aliè a l'acció, escriu compulsivament en una llibreta.)

INTRÚS (*prova d'atrevir-se a acaronar els cabells de MARTA*): Quan la vida és lluny dels poetes, cap llum assenyala el camí, cap far alerta del perill; la humanitat s'endinsa en una nit fosca i se'ns fa impossible reconèixer el mal. Però els poetes tornen i l'art, la creació, recupera el sentit més profund: és qualque cosa més que una mercaderia en un aparador, o una excusa perquè la política manifesti el seu poder i la societat llueixi entretinguda. Els nostres poetes tornen per ser degenerats, llibertins i febles, i la seva veu ens manté desperts, i tornem a estimar.

AUTOR: Ja ho tinc: La vida lluny dels poetes!

TERCER ACTE

U

L'AUTOR avança cap al prosceni i s'adreça al públic. A mesura que presenta els personatges una llum zenital els il·lumina. MARTIN toca el violoncel.

AUTOR: Franz Ziereis, Standartenführer del camp de concentració de Mauthausen, morí el 24 de maig de 1945 a causa de les ferides del dia abans, quan fou detingut per una patrulla militar americana.

Martin Schulz, membre de l'equip científic que fabricarà el gas utilitzat als camps de concentració, també a Mauthausen, pogué escapar d'Alemanya, se suposa que a l'Argentina.

Anna Strauss morí a Berlín el 10 de març de 1945 en un bombardeig de l'aviació aliada.

Marta Strauss se suïcidà el 3 de juny de 1945 després de ser violada per soldats de l'exèrcit soviètic.

Joseph Bachmayer es féu càrrec del seu nebot i no sortiren mai de l'illa. Martin Strauss morí ofegat a la cala de Sant Vicenç de Mallorca el 15 d'agost de 1972; Joseph Bachmayer, sis mesos i tres dies més tard, de cirrosi.

(Mentre l'AUTOR diu el proper parlament, l'INTRÚS, maquillat i vestit com un personatge d'Els vius, s'incorpora a l'escena buscant MARTA.)

Acabat el text de La vida lluny dels poetes, em vaig oblidar de l'Intrús fins que, casualment, tres anys després, un diari mostrà la fotografia d'un home mort per una fuga de gas butà. No hi havia dubte: l'home de la foto era ell i el seu nom era Bernat Cortès Valls, fill de Ramon Cortès Bonnín, que morí a la cambra de gas del camp de Mauthausen per ordre de Franz Ziereis. No tinc cap prova que confirmi l'explicació que els donaré sobre el comportament de Bernat. Són conjectures: la mort del botxí del seu pare impedí que Bernat materialitzés la venjança imaginada en el seu captiveri. La meua obra li oferí la possibilitat de fer en la ficció allò que no pogué fer en el món real.

Diu Oscar Wilde que el misteri de l'amor és més gran que el misteri de la mort. Jo també ho crec. Bernat vingué per venjar-se de Franz i acabà enamorat de Marta, i qui ignori el text original creurà que ella correspon al seu amor. Nosaltres sabem que no és així. Marta no en sap res, de l'existència de Bernat. Si qualcú inventa una màquina capaç de connectar les consciències dels personatges, li demano que faci que Bernat entri dins la consciència de Marta: serà un acte pietós.

(L'AUTOR surt de l'escena.)

DOS

HANS: Increïble. Com ho fa?

INTRÚS: Anna...

ANNA: L'autista és un ser estrany, comandant. No en sabem res, d'aquesta malaltia. No responen a cap estímul, fins que un dia qualque cosa els crida l'atenció i... llavors la resposta és desmesurada. N'hi ha que reaccionen amb els animals, d'altres amb reptes mentals. El Martin ho va fer amb el violoncel. Tenia quatre anys, molt poc abans de sortir cap aquí. Passejant pel carrer, va veure com un lutier n'afinava un i no el vaig poder separar

INTRÚS: D'això se'n diu amor, comandant. Sap vostè que és l'amor?

HANS (*ignorant-lo*): Però sent la música? No és només una tècnica, hi ha una interpretació, un sentiment.

INTRÚS: És clar que sent! Veritat, estimada?

MARTA: Sí, és clar que sí... El Martin sent.

(MARTIN toca un vals. MARTA comença a ballar i l'INTRÚS amb ella. L'escena repeteix moviments i enceta diàlegs com si es tornés a representar. La música de MARTIN puja i tapa les veus dels personatges. La llum canvia i anuncia la primera transició.)

TRES

Fi de la primera transició: el vals de MARTIN acaba abruptament amb una nota sincopada, un cop d'arquet que ens recorda la bufetada d'ANNA al seu germà. Els personatges ja es troben en la nova posició. Canvi de llum. JOSEPH s'acosta a la seva neboda i, dolçament, li acarona l'espatlla en senyal de disculpa. MARTA ho accepta. L'oncle es retira avergonyit i s'asseu a la cadira.

HANS: Disculpi, serà millor que tornem en un altre moment...

INTRÚS: No, que no se'n vagin...

ANNA: No, comandant. Cada dia acabem així. Ja no xerra el meu germà, és l'alcohol.

HANS: Sí, l'alcohol és un desinhibidor de l'agressivitat. Sóc químic, senyora Strauss. La meua especialitat és l'estudi de les reaccions de determinats gasos en l'organisme humà. El meu avi era metge. De petit m'explicà com un odontòleg descobrí l'anestèsia. Aquella història decidí la meua vocació.

INTRÚS (*a MARTA*): Quina història, comandant? Per què no l'explica? Marta...?

MARTA: Com és, la història? Vinga! M'agrada molt la seva veu, comandant. Segur que és un bon contacontes.

ANNA (*mirant l'INTRÚS*): Marta, no siguis pesada. El comandant no és aquí per explicar...

HANS: No, si us plau. Serà un plaer. No tinc fills i no he pogut aprofitar les qualitats que la seva filla m'atribueix.

MARTA (*infantil i seductora*): Sí, sí, expliqueu-ho! (*A sa mare:*) Vine aquí, al meu costat. (*L'Intrús fa un senyal a MARTA perquè cridi FRANZ.*) I vostè, Franz. Vingui. (*El tinent s'acosta i s'asseu a la cadira del costat de MARTA, però l'INTRÚS es col·loca entre MARTA i FRANZ just abans que ella allargui la mà. MARTA i l'INTRÚS s'agafen un moment, en un gest de complicitat, i es deslliuren. Si FRANZ ho ha vist, no ho demostra.*) Quina posta de sol, veritat?

INTRÚS: Extraordinària.

FRANZ: Sí. S'hi està bé, aquí.

MARTA: A Berlín no en tenen, de postes de sol com aquestes. Veritat, Franz?

FRANZ: Jo sóc de Düsseldorf. El mar em mareja.

INTRÚS: Demà sortirem a navegar.

MARTA (*riu*): Això és perquè no ha navegat amb el patró adient. (*L'INTRÚS passa per davant de MARTA i l'obliga que li digui la rèplica.*) Demà sortirem.

ANNA: Marta!

INTRÚS: No és molèstia, senyora Strauss. Ho faré amb molt de gust.

MARTA: L'oncle també ens acompanyarà. Vindràs, oncle? Vinga, conti la seva història, comandant. Ja estem preparats.

INTRÚS (*inquisidor*): Sí, comandant. Per què li agrada tant el gas?

(Mentre HANS diu el monòleg, l'INTRÚS mima moviments que ens recorden el moment en què l'AUTOR demanà a l'INTRÚS que s'identifiqués. Ara contemplem la progressió complerta i entenem que són gestos resultants de la tortura que patiren els presos als camps de concentració.)

HANS: L'any 1846 l'odontòleg Horace Wells de Hartford acudí a un entreteniment de fira en el qual un parell d'espectadors voluntaris inhalaven òxid nítrics, el gas del riure. Veure les reaccions que provocava era l'espectacle: els voluntaris no paraven de riure, saltaven, corrien eufòrics. Aquest era l'entreteniment. Però aquell dia Horace Wells va veure com un dels voluntaris es feia un cop terrible a la cama en topar contra una grada. Pensà que s'havia trencat l'os, però res en la conducta d'aquell individu delatava dolor: continuà saltant i rient com si res hagués passat. Acabada la representació, Horace s'acostà al ferit i li demanà que li deixés examinar la cama. Efectivament, tal com sospitava hi havia fractura, però no hi havia dolor. Com s'explicava això?

L'endemà, a la seva consulta hi eren presents l'empresari de l'atracció, amb el gas, i l'ajudant de Wells preparats per fer un experiment: Horace havia decidit fer de conillet d'Índies i provar en ell mateix els efectes del gas. El moment més terrible de l'extracció era quan, amb un instrument anomenat

gallet, percuïen la peça dental i, amb gran dolor del pacient, l'estiraven fins a desprendre'n les arrels i alliberar-la. El mal era inevitable i els dentistes s'havien d'acostumar als crits de dolor. Horace Wells inhalà el gas i entrà com en una mena de trànsit. El seu ajudant tremolava, però quan aplicà el percussor tot esperant la reacció no passà res. Silenci. I el queixal sortí sencer. Ni un crit. Horace Wells ni se n'adonà. Havia nascut l'anestèsia.

INTRÚS: Això està molt bé, però per què no ens explica què està investigant al laboratori de Munic, comandant?

MARTA: És bonica, la història. I tot gràcies a un dentista que s'adonà d'un cop en un envelopat de fira. Quina sort!

INTRÚS: Què fa el gas Zyklon B, comandant? Sembla que vostè n'és tota una autoritat.

HANS: Oh no, senyoreta Strauss. Va ser la seva maledicció. Volgué fer una demostració amb el cirurgià més famós del seu temps, el doctor Robert Liston.

(MARTIN, molt lentament, inicia la percussió que interpretà quan el seu oncle, després de l'agressió de FRANZ, proclamà el seu odi als nazis. La progressió ha de ser similar i ha d'acabar de manera semblant al final dels dos monòlegs entrecreuats de HANS i l'INTRÚS.)

INTRÚS: Any 1940: n'hi entraran 8.000 i n'hi moriran 1.600. Any 1941: n'hi entraran 6.700 i n'hi moriran 6.860. Any 1942: n'hi entraran 8.900 i n'hi moriran 6.300... Sufocació i pèrdua del control dels esfínters a causa de l'anòxia...

HANS: A les seves operacions hi acudien centenars d'estudiants per aprendre'n la tècnica: era un virtuós. L'habilitat d'un cirurgià es mesurava pel temps emprat en l'operació. Menys temps, menys patiment, menys possibilitats d'una aturada cardíaca o de morir dessagnat. Liston era el més ràpid. En una operació de dos minuts que féu història, arrencà la cama del pacient, se n'emportà els testicles, tallà els dits d'un dels seus ajudants i ferí un espectador, que morí d'infart.

INTRÚS: El presoner pixa i caga sense control i si és dona menstrua desmesuradament. Any 1943: n'hi entraran 3.900 i n'hi moriran 7.400. Any mil nou-cents... Any mil nou-cents... Any mil nou-cents... (Aixeca i abaixa el braços compulsivament. L'horror és al seu rostre.) Pèrdua de coneixement, mort cerebral, entrada en coma... Any 1944: n'hi entraran 22.150 i n'hi moriran 2.900... Anòxia... Manca d'oxigen respirable... Manca d'oxigen respirable... a les cèl·lules i els teixits d'un organisme...

HANS: Liston creia que el dolor era part insalvable del procés. Un bon cirurgià s'havia d'acostumar a conviure amb el dolor del pacient i això no havia

d'alterar les seves facultats. No cregué que Horace Wells pogués canviar els dissenys de la providència, però accedí a provar el gas amb ell a l'Hospital General de Massachussets. Havia d'amputar un membre i Horace ho preparà tot per anestesiar el pacient. El que no sabia és que la concentració del gas a la sang depèn de la composició d'aquesta, i el pacient era un alcohòlic crònic que suportava la presència d'una gran quantitat d'alcohol a la sang. Wells calculà la quantitat de gas en funció de l'alçada i el pes, tal com feien els firaires.

INTRÚS: El presoner pixa i caga sense control, les presonerres menstruen desmesu... Mort cerebral... Entrada en coma... Parada cardiorespiratòria. Any 1940, 1.600 morts; any 1941, 6.860; any 1942, 6.300...

HANS: El pacient entrà en un estat letàrgic que sorprengué l'eminent Liston. Si Wells tenia raó i el pacient dormia plàcidament, la rapidesa ja no seria cap qualitat i els seus dies de glòria haurien acabat. És féu un silenci expectant mentre Liston acostava el bisturí al membre del pacient. Ningú no l'aguantava. No hi havia cordes. No calia. Dormia. Liston esqueixà la carn amb un tall de virtuós, i un crit esfereïdor trencà el silenci quan el pacient, despert, mirà espantat el bisturí clavat a la carn. Wells havia calculat malament la quantitat de gas.

INTRÚS: Any 1943, 7.400 morts; 1944, 2.900...

HANS: Si el pacient no hagués estat un borratxo, Horace

Wells hauria triomfat i hauria passat a la història com a inventor de l'anestèsia. Però va abandonar la sala humiliat entre les rialles dels seus col·legues. Anys més tard, se suïcidà.

INTRÚS: 1945: n'hi entren 6.000 i en moren 10.000. 36.060 morts.

(Segona transició: les notes sincopades de MARTIN acaben. Canvia la llum i els personatges ocupen la marca següent per entrar a la nova escena.)

QUATRE

Fi de la segona transició: MARTIN, d'una manera natural, transforma la tonada bàrbara en una música melangiosa.

HANS: Vostè vol saber per què m'ha enviat Göring? Vaig conèixer el mariscal poc abans d'enviudar de la senyora Von Kantzowe, quan el seu estat era irreversible i la malaltia terminal. Vaig poder alleugerir-ne el patiment amb un anestèsic.

INTRÚS: Al laboratori de Munic l'han batejat amb el nom de doctor Mort.

HANS: Era l'única medicina efectiva i no crea addicció. El mariscal és morfinòman, com ja deu saber. Sap què és ser addicte. Jo puc fer que la seva vida no sigui tan feixuga, senyora Strauss.

INTRÚS: Deixi que ens faci una demostració, senyora Strauss. Ensenyi'ns la seva ciència, comandant.

HANS: Està cansada. No ho ha de decidir ara. Nosaltres sabem esperar.

INTRÚS: Que sigui real, senyora Strauss. Ajudi'l.

ANNA: Vull marxar. Ajudi'm a sortir d'aquí. Convenci la meva filla. Vull tornar a casa. Vull viure. Ajudi'm.

HANS: L'ajudaré. Estiri's aquí.

(ANNA s'estira en una de les chaises longues, mentre HANS treu un flascó del seu maletí i aboca la substància sobre un mocador.)

INTRÚS: Cridi la Marta, com si se'n volgués acomiadar.

ANNA: Marta, acosta't. Ajuda la teva mare, Marta. Com t'estimo. Fes-me un petó.

MARTA: Sí, mare.

ANNA: Abraça'm, Marta, abraça'm. Sents com toca, el teu germà, Marta? Ho sents?

MARTA: Sí, mare.

ANNA: És amor. Ha de ser amor. Ell m'estima, Marta. Anirem a Berlín. Vindràs amb mi? Aquesta és la medicina de la senyora Göring? Això és el que li donà a la senyora Göring, Herr comandant?

HANS: Sí.

ANNA: Això l'ajudà a descansar?

HANS: Sí.

ANNA: Ajudi'm a mi. Ajudi'm, si us plau. Faci que jo també descansi.

(HANS acosta el mocador a la cara d'ANNA, però l'INTRÚS l'aparta. HANS queda amb el mocador allà on hi hauria d'haver la cara d'ANNA. Ella es relaxa. Cau en una mena de sopor. Taral-lareja la melodia que interpreta el seu fill. Un somriure li il·lumina el rostre. S'estira com una gata i queda mirant el firmament, que lentament s'emmiralla en els seus ulls. El comandant li vol agafar la mà, però no la troba: l'INTRÚS l'ha retirada. L'INTRÚS s'aixeca i s'acosta al prosceni, al costat del lloc on sap que es col·locarà MARTA. FRANZ encén una cigarreta. MARTA s'aixeca i camina cap a

l'INTRÚS. Mira l'aigua que ara s'enfosqueix presagiant amenaça. Sent un calfred. Gira el cap buscant FRANZ, però l'INTRÚS s'ha col·locat de tal manera que el cap de MARTA descansa sobre el seu pit. Un espectador que no conegués l'escena original no tindria cap dubte: s'estimen. MARTA estima l'INTRÚS, s'ha enamorat per primera vegada en la seva vida.)

ANNA: Així ho havia imaginat.

(L'INTRÚS l'abraça dolçament. Final.)

Per llegir més, per conèixer més

Llibres de Josep Pere Peyró

Infinito. Redacció: 1986. Publicada a la revista *Pausa*, núm. 1.

Sueño. Redacció: 1986. No publicada. Premi Llorenç Palmireno de València.

La trobada. Redacció: 1987. Publicada a la col·lecció de l'*Institut del Teatre* (núm. 83) l'any 1994. Traducció al castellà del mateix autor i al francès de Marie Paule Vallet.

La parella és... Redacció: 1988. Publicada a la revista *Entreacte*, núm. 24 (juliol de 1993).

Deserts. Redacció: 1989. Publicada a la col·lecció «*Tespis*» de la Universitat de les Illes Balears. Traducció al gallec de Xesús González. Traducció al castellà del mateix autor. Traducció al francès de Delphine Ricci.

La mirada. Redacció: 1991. Publicada a la revista *Pausa*, núm. 14.

Quan els paisatges de Cartier-Bresson. Redacció: 1992. Publicada a la col·lecció de l'*Institut del Teatre de Barcelona*. Traducció al castellà de José Sanchis Sinisterra. Traducció al francès d'Isabelle Bres. Traducció al suec d'Anna Maria Padilla. Traducció al grec de P. A. Angelopoulos.

Maleïts. Redacció: 1993. No publicada.

Les gavines. Redacció: primera versió titulada *Nina* el 1995; versió definitiva el 2001. Publicada a *Caos Editorial*. Traducció al castellà del mateix autor. Traducció a l'anglès de Paul Ranking.

Una pluja irlandesa. Redacció: 1995. Publicada a la revista *Escena*. Traducció al francès de Isabelle Bres. Traducció al castellà del mateix autor.

Per què? 1 i Per què? 2. Redacció: 1998. Publicada dins l'obra *Criatures (Edicions 62)*. Traducció al castellà del mateix autor.

Pega'm. Redacció: 1998. Publicada dins el recull *Material acústic antiaïllant*.

Pàgines blanques. Redacció: 2002. Publicada a la col·lecció «*Teatre-Entreacte*» (núm. 47).

Les portes del cel. Redacció: 2002. No publicada. Traducció al castellà del mateix autor. Traducció al francès del mateix autor.

La tanca. Redacció: 2006. No publicada. Traducció al castellà del mateix autor. Traducció al polonès d'Anna Sawicka.

La vida lluny dels poetes (1a versió). Redacció: 1994-2008. Publicada a la col·lecció «*Textos del CAER - Centre d'Arts Escèniques Reus*» a Arola Editors.

Volums publicats de la col·lecció Paraula de dramaturg

1. Alexandre Ballester
2. Joan Guasp
3. Vicent Ferrer i Mayans
4. Aina Tur
5. Josep Pere Peyró